

УДК 342.71

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/195-196

В'ячеслав БІДКОВ

аспірант кафедри

управління та адміністрування

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

АКТИВНЕ ГРОМАДЯНСТВО ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Активне громадянство виступає важливим чинником забезпечення національної безпеки, оскільки воно сприяє зміцненню демократичних інститутів, підвищенню стійкості суспільства до потенційних загроз та побудові відповідальних стосунків між громадянами та державою.

По-перше, активні громадяни демонструють високий рівень зацікавленості у справах своєї країни та беруть активну участь у громадському житті. Вони проявляють себе як основне джерело інформації про можливі загрози для національної безпеки та допомагають у виявленні та запобіганні потенційним небезпекам.

По-друге, активні громадяни сприяють розвитку громадянського суспільства, що є важливим елементом стійкості суспільства до потенційних загроз. Шляхом участі в громадських організаціях, акціях громадської активності та політичних процесах вони сприяють формуванню демократичних цінностей та зміцненню правової держави.

По-третє, активне громадянство сприяє підвищенню рівня взаємодії між громадянами та державою. Воно допомагає побудувати відносини на принципах відкритості, взаємної довіри та взаєморозуміння, що є важливими для забезпечення стабільності та безпеки суспільства.

Зовнішній вплив на національну політику в галузі інформації та безпеки виявляється у «відмиванні політики», що передбачає формування внутрішньої політики через розробку політики на міжнародних форумах. Реалізація політики зачіпає багато сфер збору та використання інформації, таких як спостереження, збір та обмін інформацією, зокрема про пасажирів, пов'язаних із подорожжю. На права на недоторканність приватного життя та доступ до інформації дійсно можуть впливати політика національної безпеки, а на саму політику – зовнішні чинники. У цьому глобальному мережевому середовищі, з огляду на масштаби та глибину проблем, з якими стикаються потоки та обмін інформацією в навколишньому середовищі, існує потреба сформулювати інформацію та права суспільства на інформацію в іншому світлі щодо їхніх ролей, обов'язків та місця в інформаційному суспільстві. У цьому контексті інформаційні права можна розуміти в орбіті активного громадянства. Активне громадянство пов'язане з обговоренням інформаційних прав щодо того, що ресурси, які підтримують активне громадянство, складаються як з матеріальних, так і з культурних ресурсів, включаючи доступ до інформації, інформацію, переговори, представництво та участь. Активне громадянство є результатом не лише захисту публічної сфери, а й здатності громадянина отримати владу, впливати та формувати своє місце в суспільстві, що підкріплено правами, які приходять із цим громадянством [1].

У міру того, як завдання держави ускладнюються, а розмір політики стає все більш і більш неоднорідним, форми інституційної ліберальної демократії, розвинені в представницькій демократії XIX століття, плюс технобюрократичне управління, здаються все більш непридатними для нових проблем, що виникають. Механізм політичного представництва виявляється ефективним у досягненні основних ідеалів демократичної політики: сприяння активній участі громадян у політичному житті, політичному консенсусу через діалог, розробці та реалізації державної політики, яка ґрунтує продуктивну економіку та здорове суспільство, а також усіх версій більш радикального егалітарного демократичного ідеалу, ефективності демократичних інститутів усіх громадян. Це дозволяє нації отримувати вигоду від свого багатства [2].

Загалом активне громадянство виступає важливим чинником забезпечення національної безпеки, оскільки воно сприяє зміцненню демократії, стійкості суспільства та взаєморозумінню між громадянами та державою. Відповідальне громадянство вимагає

постійного зусилля та участі кожного члена суспільства у розвитку країни та забезпеченні її безпеки.

1. Caidi N., Ross A. Information Rights and National Security. *Government Information Quarterly*. 2005. No. 22. P. 663–684.

2. Fung A., Wright E. O. Deepening Democracy: Innovations in Empowered Participatory Governance. *Politics and Society*. 2001. No. 29 (1). P. 5–41.

УДК 17.02:172.12:347.12

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/196-198

Андрій ЗАДОРЖНИЙ
аспірант Київського
міжнародного університету

МОРАЛЬНІ ЗАСАДИ СУСПІЛЬСТВА ЯК МЕЖІ ЗДІЙСНЕННЯ ОСОБОЮ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Термін «моральні засади суспільства» неодноразово вживається у Цивільному кодексі України (далі – ЦК України) і інших актах законодавства. Зокрема, додержання моральних засад суспільства є умовою здійснення особою цивільних прав (ч. 4 ст. 13 ЦК України). Здійснення цивільного права передбачає не тільки безпосередню реалізацію особою закладеної у ньому правової можливості, але і відмову особи від свого майнового права, абсолютного чи зобов'язального (права вимоги), відповідно до ч. 3 ст. 12 ЦК України. Відтак, для належного регулювання відповідних цивільних правовідносин виникає практична необхідність встановити зв'язок між моральним приписом як суб'єктивною цінністю особи і дією цієї особи в межах здійснення свого цивільного права. Як саме суб'єктивна цінність, внутрішня максима моральності певної поведінки транслюється в юридичний факт? На це питання неможливо відповісти без встановлення змісту категорії «моральні засади суспільства».

Мораль вважається критерієм оцінки позитивного права [1, с. 22]. Результатом такої оцінки є наше уявлення про справедливість права. Погляд на мораль як на суб'єктивну систему цінностей протиставляє її позитивному праву (праву в об'єктивному сенсі); мораль і право існують в різних аспектах людського буття, внаслідок чого моральні норми *per se* непридатні бути безпосереднім джерелом позитивного права.

Л. Фулер у книзі «Мораль права» зазначив, що при порівнянні права із мораллю зазвичай зосереджуються на визначенні терміна «право», немов вдаючи, що зміст терміна «мораль» має бути загальновідомим [2, с. 3–4]. Звісно, це не так. Мораль як система цінностей – уявлення про добре і зло, справедливе і несправедливе – змінюється у просторі і часі, навіть у межах одного суспільства. Про відносність цінностей моралі і складність виокремлення спільного ціннісного множника писав Г. Кельзен [3, с. 79].

Судова практика України не виробила критеріїв, які полегшили б тлумачення змісту «моральних засад суспільства» для цілей правозастосування. Відсутність узагальненої судової практики О. Білан пояснює трьома обставинами (на прикладі недійсності правочину, який порушує моральні засади суспільства – ч. 3 ст. 228 ЦК України): 1) оціночним характером категорії моральних засад, як зі сторони учасників правовідносин, так і зі сторони суду, який розглядає конкретний спір; 2) жорсткою санкцією статті, що стримує застосування її судом; 3) важкістю доведення умислу особи, що вчиняє правочин, саме на порушення моральних засад [4, с. 18–19]. Нескладно побачити, що наведені вище обставини (крім другої, яка прямо не стосується з'ясування змісту моральної норми) фактично зводяться до визнання абсолютної дискреції суду при розгляді конкретного спору. При цьому відсутні критерії верифікації правильності висновку суду про моральність або неморальність певної правової поведінки, а тому і обґрунтованість відповідного судового рішення може бути поставлена під сумнів. Недивно, що суди неохоче застосовують таку дискрецію.

Моральна норма (моральний припис належної поведінки – А.3.), зміст якої є «розмитим», може просто ігноруватись суб'єктами правовідносин [5, с. 17]. А з урахуванням згаданого вище небажання судів застосувати правові наслідки такого порушення ігнорування моральних норм, на які посилається цивільний закон, ризикує стати нормою суспільної